

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії та суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор закладу вищої освіти з
наукової роботи,
професор *М. Кайдашев* КАЙДАШЕВ
«26» *вересня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

освітнього компонента

ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ В БІОМЕДИЦИНІ

для здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-науковими програмами «Медицина», «Стоматологія», «Педіатрія», «Громадське здоров'я», «Біологія»

Галузі знань: **22 – Охорона здоров'я, 09 - Біологія**
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальності: 222 – Медицина, 221 – Стоматологія, 228 – Педіатрія, 229 –
Громадське здоров'я, 091 – Біологія та біохімія
(шифр і назва спеціальності)

Полтава
2024

Робоча програма освітнього компонента «Теорія пізнання в біомедицині» для здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-науковими програмами «Медицина», «Стоматологія», «Педіатрія», «Громадське здоров'я», «Біологія».

«26» червня 2024 року – 19 с.

Розробник – завідувач кафедри філософії та суспільних наук, доктор філософських наук, професор Віра ДУБІНІНА.

Робоча програма освітнього компонента «Теорія пізнання в біомедицині» затверджена на засіданні вченої ради Університету

Протокол № 9 від «26» червня 2024 року

Учений секретар (доц. Філатова В. Л.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Робоча програма освітнього компонента «Теорія пізнання в біомедицині» складена відповідно до освітньо-наукових програм підготовки в аспірантурі за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти з галузей знань 22 – Охорона здоров'я, 09 – Біологія, спеціальностей 222 – Медицина, 221 – Стоматологія, 228 – Педіатрія, 229 – Громадське здоров'я, 091 – Біологія.

Даний освітній компонент є вибіркоким.

Викладається у 1 семестрі 2 року навчання в обсязі – 90 год (3 кредити ECTS) зокрема: лекції – 10 год., практичні - 26 год., самостійна робота – 54 год. У курсі передбачено 1 модуль.

Завершується – заліком.

Зміст освітнього компонента. Освітній компонент «Теорія пізнання в біомедицині» є дисципліною за вибором у підготовці здобувачів третього освітньо-наукового рівня. Освітній компонент складається із лекційних та практичних занять, на яких будуть висвітлені центральні напрями та основні проблеми теорії пізнання, а також, понятійний апарат методології науки; систематизовані знання щодо історико-філософського контексту теорії пізнання як розділу філософії.

Місце освітнього компонента (в структурно-логічній схемі підготовки фахівців відповідного напрямку). Освітній компонент «Теорія пізнання в біомедицині» є базовим у циклі загальнонаукової підготовки третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Зв'язок з іншими компонентами: «Теорія пізнання в біомедицині» як курс загальнонаукової підготовки пов'язаний з багатьма дисциплінами, що викладаються на другому (магістерському) рівні вищої освіти циклу, зокрема:

з соціальною філософією, що вивчає розвиток суспільства;

- з педагогікою як наукою про виховання, освіту і навчання;
- з психологією як наукою, що вивчає механізми психіки;
- з історією, оскільки наука та пізнання має свій історичний розвиток;
- з соціологією, оскільки теорія пізнання тісно пов'язана з теоретичною

моделлю, філософським осмисленням проблем функціонування та розвитку соціуму; та іншими дисциплінами.

Розподіл змісту освітньо-наукових програм підготовки доктора філософії за циклами наведено нижче.

Дисципліни підготовки в аспірантурі:

I. Цикл оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями:

1. Історія та філософія науки;
2. Біоетика;
3. Біоінформатика;
4. Психологія спілкування;
5. Психологія та педагогіка вищої школи;
6. Теорія пізнання у біомедицині;

II. Іноземна мова:

1. Англійська мова (прогресивний рівень);
2. Курс англійської / німецької мови наукового спілкування.

III. Цикл набуття універсальних навичок дослідника:

1. Методологія наукового і патентного пошуку;
2. Медична статистика;

3. Клінічна імунологія;
4. Клінічна епідеміологія;
5. Молекулярна біологія;
6. Курс академічної доброчесності.

IV. Спеціальність:

1. трансляційна медицина / Інтегративна стоматологія / Інтегративна педіатрія / Інтегративна біологія / Громадське здоров'я;
2. Спецпредмет).

Мета освітнього компонента - світоглядна та методологічна підготовка, формування ціннісних настанов у практичній та науковій діяльності.

Завдання освітнього компонента - ознайомити слухачів курсу з центральними напрямками та основною проблематикою теорії пізнання, а також, понятійним апаратом методології науки; систематизувати знання щодо історико-філософського контексту теорії пізнання як розділу філософії.

В результаті вивчення освітнього компонента здобувач повинен:

знати:

- основні історичні етапи становлення науково-пізнавальної діяльності людства;
- центральні напрями і основні поняття теорії пізнання в біомедицині;

вміти:

- аналізувати особливості основних проблем центральних напрямів теорії пізнання в біомедицині;
- характеризувати пізнавальний контекст основних методологічних проектів;
- визначати потенціал філософії та пізнавально-практичної діяльності як міждисциплінарної галузі в біомедицині.

Контроль знань і розподіл балів, які отримують здобувачі.

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

До модуля I входять теми 1- 8, зокрема за змістовими модулями: змістовий модуль 1 (ЗМ1) – теми 1- 4, змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5 – 8.

Завершується вивчення освітнього компонента заліком.

Оцінювання за формами контролю:

	Модуль I	
	ЗМ1	ЗМ2
ІМК I	<i>Мін. – 20 балів, Мах. – 30 балів</i>	<i>Мін. – 20 балів, Мах. – 30 балів</i>
Іспит	<i>Мін. – 20 балів, Мах. – 40 балів</i>	

Для здобувачів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 122 балів* для одержання іспиту обов'язково *перескладання ІМК I та ІМК II.*

При цьому, кількість балів:

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою

При цьому, кількість балів:

0-79 відповідає оцінці «незадовільно» з обов'язковим повторним

вивченням дисципліни;
 80-118 відповідає оцінці «незадовільно»;
 122-128 відповідає оцінці «задовільно» («достатньо»);
 130-138 відповідає оцінці «задовільно»;
 140-158 відповідає оцінці «добре»;
 160-178 відповідає оцінці «добре» («дуже добре»);
 180-200 відповідає оцінці «відмінно».

Шкала відповідності:

За 200 – бальною шкалою		За чотирибальною шкалою	
A	180-200	5	відмінно
B	160-178	4	добре
C	140-158		
D	130-138	3	задовільно
E	122-128		
F _x	80-118	2	не задовільно
F	0-79	2	не задовільно (без права перездачі)

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ В БІОМЕДИЦИНІ»

№ з/п	Назва курсу	Всього годин	Вид заняття		
			лекції	практичні заняття	Самостійна робота
		90	10	26	54
	Змістовий модуль 1 Специфіка філософського пізнання в біомедицині	40	4	12	24
1.	Тема 1. Медицина як наука. Філософські категорії та поняття біомедицини.	14	2	4	8
2.	Тема 2. Системний підхід в біомедицині. Гносеологічні проблеми біомедицини.	14	2	4	8
3.	Тема 3. Гносеологічні категорії норми, здоров'я та патології. Раціоналізм та науковість біомедицинського знання.	12	-	4	8
	Змістовий модуль 2 Біомедичне пізнання як основа	50	6	14	30

	інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної діяльності.				
4.	Тема 4. Діагностика як розпізнавання. Діагностика та наукове пізнання	10	2	2	6
5.	Тема 5. Системний аспект діагностики	16	4	4	8
6.	Тема 6. Лікарсько-діагностичне пізнання	12	-	4	8
7.	Тема 7. Лікарсько-діагностичне мислення Залік	12	-	4	8

Модуль I

Змістовий модуль 1

Специфіка філософського пізнання в біомедицині (40 год.)

Тема 1. Медицина як наука. Філософські категорії та поняття біомедицини (14 годин)

Лекція

Медицина як наука. Філософські категорії та поняття біомедицини (2 год).

1. Витоки наукової медицини.
2. Філософські основи медицини як науки. Предмет медицини.
3. Філософська методологія як основа наукової біомедицини.
4. Специфіка понять і термінів в біомедицині.

Контрольні запитання та завдання:

1. Визначте специфіку сучасної медичинської науки.
2. Сутність доказової біомедицини як нової концепції охорони здоров'я.
3. Назвіть філософські та наукові засади в біомедицині.
4. Детермінізм як ключове поняття в біомедицині.
5. Назвіть основні методологічні проблеми етіології.
6. Що ви знаєте про філософію як методологію науки.
7. У чому сутність феномену філософського методу в сучасній науці.
8. Охарактеризуйте науку як інструмент цивілізованого розвитку.
9. Гносеологічні ідеї у феноменології.
10. Ірраціоналістична реакція на гносеологізм у філософії.

Практичне заняття

Медицина як наука. Філософські категорії та поняття біомедицини (4 год)

1. Діалектика як філософська основа біомедицини.
2. Основні категорії діалектики і проблеми детермінізму, цілісності та структурності в медицині.

3. Єдність чуттєвого і раціонального, логіки та інтуїції у пізнанні.
4. Поняття закону у філософії і біомедицині. Особливості прояву законів діалектики у біомедицині.
5. Всезагальний взаємозв'язок і взаємообумовленість явищ у біомедицині.

Самостійна робота (8 годин)

1. Співвідношення понять одиничне і загальне в медицині.
2. Парні філософські категорії в медичній науці:
 - «кількість і якість»;
 - «міра і норма»;
 - «структура і функція»;
 - «система і елемент»;
 - «причина і наслідок»;
 - «необхідність і випадковість » і багато, багато інших.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П., Філософія. Навчальний посібник/ за ред. Г.І. Волинки. - К: Каравела, 2020.- 368 с.
2. Фюрст М., Трінкс Ю. Філософія /Марія Фюрст, Юрген Трінкс. - К.: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. – 544 с
3. Філософія: навчальний посібник /Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б.Гаєвська та ін.- К.:КНЕУ, 2019.- 368 с.
2. Дубініна В. О.Формування герменевтичної парадигми в німецькій філософії XIX-XX ст. ...:моногр.Харків: Видавництво ФОП Панов А.М.,2020, 360с.
3. Ємельяненко Г.Д., Абизова Л.В., Мозговий Л.І., Дубініна В.О. Філософія освіти і науки: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, аспірантів та викладачів філософських дисциплін. – Слов`янськ, 2019. – 365 с.
4. Лузан А.О. Вступ до філософії: навч. посіб. / Анатолій Лузан. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 136 с.
5. Філософія: Підручник/ Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін. – К.: центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
6. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. - Львів: ПП «Арал», 2018. - 184 с.
7. Філософія: [баз.] підруч. для студентів ВНЗ / [Л. В. Губерський та ін.]. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Харків : Фоліо, 2018. – 620 с.

Тема 2. Системний підхід в біомедицині. Гносеологічні проблеми медицини. (14 годин)

Лекція.

Системний підхід в медицині. Гносеологічні проблеми медицини. (2 години)

1. Принцип системності в науковому пізнанні.
2. Системний підхід як ключ до наукової медицини.
3. Специфічне та неспецифічне в медицині.
4. Структура та функція в медицині

Контрольні запитання та завдання:

1. Філософська картина світу та медицина.
2. Структура та особливості медичного знання.
3. Проблема матерії і свідомості у філософії та медицині.
4. Вклад медицини в розвиток філософської уяви про форми руху матерії, простору і часу.
5. Стилi наукової думки і медицина
6. Методи і прийоми пізнання в медицині.

Практичне заняття.

**Системний підхід в медицині. Гносеологічні проблеми медицини
(4 години)**

1. Проблема пізнання в гносеології.
2. Когнітивна інформація в науковому пізнанні.
3. Гносеологічні витoki біомедичного пізнання.
4. Інтуїтивне пізнання в біомедицині.

Самостійна робота (8 годин)

1. Гносеологія та клінічне мислення лікаря.
2. Специфіка медичного моделювання в пізнанні.
3. Філософія біопсихосоціальної сутності людини.

Рекомендована література:

1. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. - Львів: ПП «Арал», 2018. - 184 с.
2. Філософія: [баз.] підруч. для студентів ВНЗ / [Л. В. Губерський та ін.]. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Харків : Фоліо, 2018. – 620 с.
3. Філософія: Підручн. / О.Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
4. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад.: О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 140 с.
5. Вайнберг Стівен. (2019). Пояснюючи світ. Історія сучасної науки. К.: «Книжковий Клуб».
6. Галіченко М. В., Поліщук І. Є. (2018). Хрестоматія з історії та філософії науки. Херсон. 158 с.
7. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.

Тема 3. Гносеологічні категорії норми, здоров'я та патології. Раціоналізм та науковість біомедицинського знання. (12 годин).

Практичне заняття.

Гносеологічні категорії норми, здоров'я та патології. Раціоналізм та науковість біомедицинського знання. (4 години).

1. Норма в соціокультурному та біомедичному вимірі. Філософські аспекти норми та здоров'я.
2. Норма та патологія як гносеологічні категорії. Хвороба як патологічний процес.
3. Наукова раціональність та теорія біомедицини. Методологічні проблеми біомедичних наук.

Самостійна робота (8 години).

1. Раціоналізм як основа наукового пізнання.
2. Проблема раціональності в біомедицині та фармації.
3. Наукова системність біомедичного знання.

Рекомендована література:

1. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник для студентів і магістрів усіх спеціальностей. (2018). К.: ВПЦ «Київський університет». 387 с.
2. Barker Ph. Michel Foucault: Subversions of the subject. Social Philosophy. 2020. Vol.4. – P. 2-12.
3. Genel K. The Norm, the Normal and the Pathological: Articulating Honneth's Account of Normativity with a French Philosophy of the Norm (Foucault and Canguilhem). Chapter in the book: Critical Horizons. 2019. – P. 64-82.
4. Harrison P.P. Michel Foucault. In book: Social Theory. 2020. – P. 84-89.
5. Long K.P. From Monstrosity to Postnormality: Montaigne, Canguilhem, Foucault. In book: Monstrosity, Disability, and the Posthuman in the Medieval and Early Modern World. 2019. – P. 35-61.

Змістовий модуль 2. Біомедичне пізнання як основа інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної діяльності(50 год.).

Тема 4. Біомедичне пізнання як основа інтеграції природничо-наукової та професійно-практичної діяльності (10 год).

Лекція

Діагностика як розпізнавання. Діагностика та наукове пізнання (2 години)

1. Постановка проблеми та апріорно-апостеріорна природа розпізнавання.
2. Сутність та роль ідентифікації у розпізнаванні.
3. Роль діагностики в науковому пізнанні.

Контрольні запитання та завдання:

1. Етичні, філософські та психологічні основи діагностики.
2. Теорія пізнання і її значення для діагностики, лікування та профілактики захворювань.
3. Взаємодія медичного діагнозу та лікарської практики.
4. Гуманістичні аспекти лікарської діяльності.

Практичне заняття.

Діагностика як розпізнавання. Діагностика та наукове пізнання (2 години)

1. Абстрагування та конкретизація.
2. Аналіз та синтез.
3. Індукція та дедукція.
4. Формалізація.

Самостійна робота (6 годин).

1. Алгоритмізація та моделювання.
2. Розпізнавання образів.
3. Експертна оцінка.

Рекомендована література:

1. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження: навч.-метод. Посіб. для підготовки докторів філософії. 2018. Запоріжжя: ЗДМУ. 76 с.
2. Leydesdorff L. The Communication of Meaning in Social Systems. Systems Research and Behavioral Science. 2019. No 1.
3. Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. Філософія. Навчальний посібник/ за ред. Г.І. Волинка. - К: Каравела, 2020.- 368 с.
4. Філософія: Підручник/ Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін. – К.: центр навальної літератури, 2019. – 648 с.
5. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. - Львів: ІІІ «Арал», 2018. - 184 с.
6. Філософія: [баз.] підруч. для студентів ВНЗ / [Л. В. Губерський та ін.]. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Харків : Фоліо, 2018. – 620 с.
7. Філософія: Підручн. / О.Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.

Тема 5. Системний аспект діагностики (16 годин)

Лекція

Системний аспект діагностики (4 години)

1. Компоненти, рівня та етапи діагностики.
2. Кінцевий результат діагностичного пошуку.
3. Класифікація діагностик.

4. Умови побудови правильного клінічного діагнозу.

Контрольні запитання та завдання:

1. Предмет біомедицини та проблема медичного діагнозу.
2. Взаємозв'язок продуктивної та репродуктивної форм реальної діагностичної діяльності лікаря.
3. Об'єктивне та суб'єктивне в медичній діагностиці.
4. Типологія медичних знань: імовірнісні знання та діагностика.
5. Проблема істинності медичного діагнозу (класичне та сучасне тлумачення).

Практичне заняття.

Системний аспект діагностики (4 години)

1. Розвиток системних уявлень.
2. Системний підхід: основні принципи та аспекти діагностичного пошуку.
3. Співвідношення діалектичного, логічного та історичного в діагностиці.
4. Гносеологічні корені діагностичних помилок.

Самостійна робота (8 годин)

1. Об'єкт та суб'єкт пізнання в медичному діагнозі.
2. Епістемологічні проблеми сучасної медичної діагностики.
3. Діагностика та клінічний експеримент.
4. Соціальні проблеми покращання ефективності, діагностики в сучасній медицині.

Рекомендована література:

1. Ющенко Ю.П. Основи філософських знань: навч. посіб. /Ю.П.Ющенко.- Полтава: Дивосвіт, 2014. – 252 с.
2. Вступ до філософії: навч. посіб. / за ред. Л.Нікітін. – К. : Центр навчальної літератури, 2020. – 256 с
3. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2015. – 302 с
4. Запорожченко О.В. Навчальний посібник з філософії з завданнями та тестами. – Ізмаїл:РВ ІДГУ, 2019. – 256 с
5. Основи філософії: навчальний посібник/ Сергій Симоненко, Олексій Сулим, Михайло Шмиголь, Наталя Щубелка, Юлія Юшкевич, Людмила Сандюк – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 412 с.
6. Рассел, Бертран. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. — К.: Основи, 1995. — 759 с.
7. Повар А. Філософія : навчально-методичний посібник / А.М. Повар, Т.В. Сулятицька. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 163 с.

Тема 6. Лікарсько-діагностичне пізнання (12 годин)

Практичне заняття

Лікарсько-діагностичне пізнання (4 години)

1. Загальна природа розпізнавання захворювань.
2. Лікарський пошук та наукове дослідження.
3. Індивідуалізація нозологічного діагнозу.
4. Діагностика в контексті клінічної діяльності.
5. Структура лікарсько-діагностичної мети.
6. Основні етапи лікарської діагностики.

Самостійна робота (8 годин)

1. Скарги хворого для розпізнавання захворювання.
2. Історія захворювання.
3. Характер перебігу захворювання.
4. Взаєморозуміння між лікарем і пацієнтом.

Рекомендована література:

- 1 Декарт Р. Метафізичні розмисли. – К., 2000.
- 2 Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно сформувати свій розум і відшукати істину в науках. – К., 2001
- 3 Драгоманов М.П. Вибране. – К., 1991.
- 4 Енгельс Ф. Діалектика природи // Вибрані твори в 9 т. – К., 1990.
- 5 Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави // Там же.
- 6 Мілль Д.С. Про свободу. Есе // Пер. з англ. – К., 2001.
- 7 Роттердамський Е. Похвала Глупості. Домашні бесіди // Пер. з латин. – К., 1003.
- 8 Тойнбі А. Дослідження історії. – Т.1 // Пер. з англ. – К., 1985.
- 9 Тоффлер Е. Третя хвиля. – К., 2000.
10. Рассел, Бертран. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. — К.: Основи, 1995. — 759 с.

Тема 7. Лікарсько-діагностичне мислення (12 годин)

Практичне заняття

Лікарсько-діагностичне мислення (4 години)

1. Сутність лікарського мислення.
2. Логічна культура лікаря.
3. Міркування як метод дискусійного мислення.
4. Роль понять у клінічному мисленні.
5. Зміст понять «хвороба» та «нозологічна форма».

Самостійна робота (8 годин)

1. Роль умовиводів в діагностичному мисленні.
2. Верифікація діагностичної гіпотези.
3. Алгоритми пояснення клінічних явищ.
4. Метод аналогії в діагностичному процесі.
5. Модельний експеримент у сучасній медицині.

Рекомендована література:

1. Вайнберг Стівен. (2019). Пояснюючи світ. Історія сучасної науки. К.: «Книжковий Клуб».
2. Галіченко М. В., Поліщук І. Є. (2018). Хрестоматія з історії та філософії науки. Херсон. 158 с.
3. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник для студентів і магістрів усіх спеціальностей. (2018). К.: ВПЦ «Київський університет». 387 с.
5. Фюрст М., Трінкс Ю. Філософія /Марія Фюрст, Юрген Трінкс. - К.: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. – 544 с

Рекомендована література

Основна:

1. Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. Філософія. Навчальний посібник/ за ред. Г.І. Волинки. - К: Каравела, 2020.- 368 с.
2. Фюрст М., Трінкс Ю. Філософія /Марія Фюрст, Юрген Трінкс. - К.: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. – 544 с
3. Філософія: навчальний посібник /Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б.Гаєвська та ін.- К.:КНЕУ, 2019.- 368 с.
4. Дубініна В. О.Формування герменевтичної парадигми в німецькій філософії ХІХ-ХХ ст. ...:моногр.Харків: Видавництво ФОП Панов А.М.,2020, 360с.
5. Ємельяненко Г.Д., Абизова Л.В., Мозговий Л.І., Дубініна В.О. Філософія освіти і науки: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, аспірантів та викладачів філософських дисциплін. – Слов'янськ, 2019. – 365 с.
6. Лузан А.О. Вступ до філософії: навч. посіб. / Анатолій Лузан. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 136 с.
7. Філософія: Підручник/ Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін. – К.: центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. - Львів: ПП «Арал», 2018. - 184 с.
9. Філософія: [баз.] підруч. для студентів ВНЗ / [Л. В. Губерський та ін.]. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Харків : Фоліо, 2018. – 620 с.
10. Філософія: Підручн. / О.Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
11. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад.: О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 140 с.
12. Вайнберг Стівен. (2019). Пояснюючи світ. Історія сучасної науки. К.: «Книжковий Клуб».

13. Галіченко М. В., Поліщук І. Є. (2018). Хрестоматія з історії та філософії науки. Херсон. 158 с.
14. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.
15. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник для студентів і магістрів усіх спеціальностей. (2018). К.: ВПЦ «Київський університет». 387 с.
16. Metaphor, problems and perspectives / ed. Miall D. S. – [б. м.] : Humanities Press, 1982.
17. Morris Ch. W. Signification and Significance / Morris Ch. W. – New York, 1964.
18. Mueller-Vollmer K. Zu Hermeneutik, Literaturkritik und Sprachtheorie: gesammelte Vorträge, Beiträge und Essays / Mueller-Vollmer K. – Berlin ; Bern ; Wien: Peter Lang, 2018.
19. Gadamer H.-G. Kleine Schriften / Gadamer H.-G. – Tübingen : [б. в.], 1977. – Bd. 4.
20. Birt T. Kritik und Hermeneutik nebst Abriss des antiken Buchwesens / Birt T. – München : Oskar Beck Verlag, 1913.

Допоміжна:

1. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження: навч.-метод. Посіб. для підготовки докторів філософії. 2018. Запоріжжя: ЗДМУ. 76 с.
2. Leydesdorff L. The Communication of Meaning in Social Systems. Systems Research and Behavioral Science. 2019. No 1.
3. Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. Філософія. Навчальний посібник/ за ред. Г.І. Волинка. - К: Каравела, 2020.- 368 с.
4. Філософія: Підручник/ Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін. – К.: центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
5. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. - Львів: ПП «Арал», 2018. - 184 с.
6. Філософія: [баз.] підруч. для студентів ВНЗ / [Л. В. Губерський та ін.]. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Харків : Фоліо, 2018. – 620 с.
7. Філософія: Підручн. / О.Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
8. Ющенко Ю.П. Основи філософських знань: навч. посіб. /Ю.П.Ющенко.- Полтава: Дивосвіт, 2014. – 252 с.
9. Вступ до філософії: навч. посіб. / за ред. Л.Нікітін. – К. : Центр навчальної літератури, 2020. – 256 с
10. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2015. – 302 с
11. Запорожченко О.В. Навчальний посібник з філософії з завданнями та тестами. – Ізмаїл:РВ ІДГУ, 2019. – 256 с

12. Основи філософії: навчальний посібник/ Сергій Симоненко, Олексій Сулим, Михайло Шмиголь, Наталя Щубелка, Юлія Юшкевич, Людмила Сандюк – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 412 с.
13. Рассел, Бертран. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. — К.: Основи, 1995. — 759 с.
14. Повар А. Філософія : навчально-методичний посібник / А.М. Повар, Т.В. Сулятицька.– Кам'янець-Подільський, 2015. – 163 с.
15. Dilthey W. Gesammelte Schriften / W. Dilthey. – Stuttgart : B.G. Teubner, 1990. – Bd. 1 : Einleitung in die Geisteswissenschaften. Versuch einer Grundlegung für das Studium der Gesellschaft und der Geschichte
16. Duncan R. C. The contribution of Hermann Kremer (1834–1903) to theological hermeneutic / R. C. Duncan. – [London], 1958.
17. Gadamer H.-G. Gesammelte Werke / Gadamer H.-G. – Tübingen : [б. в.], 1990. – Bd. 1: Hermeneutik I. – Wahrheit und Methode.

Першоджерела:

- 1 Декарт Р. Метафізичні розмисли. – К., 2000.
- 2 Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно сформувати свій розум і відшукати істину в науках. – К., 2001
- 3 Драгоманов М.П. Вибране. – К., 1991.
- 4 Енгельс Ф. Діалектика природи // Вибрані твори в 9 т. – К., 1990.
- 5 Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави // Там же.
- 6 Мілль Д.С. Про свободу. Есе // Пер. з англ. – К., 2001.
- 7 Роттердамський Е. Похвала Глуності. Домашні бесіди // Пер. з латин. – К., 1003.
- 8 Тойнбі А. Дослідження історії. – Т.1 // Пер. з англ. – К., 1985.
- 9 Тоффлер Е. Третя хвиля. – К., 2000.
10. Рассел, Бертран. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. — К.: Основи, 1995. — 759 с.
11. Фюрст М., Трінкс Ю. Філософія /Марія Фюрст, Юрген Трінкс. - К.: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. – 544 с

Інтернет ресурси:

1. Веб-сайт Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. Режим доступу: <https://www.filosof.com.ua/index.htm>
2. Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Веб-сайт Українського філософського фонду. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.philosophy.ua/>
4. Електронна бібліотека "psylib" (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.). Режим доступу: <http://psylib.org.ua/index.html>
5. Сайт видавництва "Свічадо" (Історія релігії, переклади Отців Церкви, християнська художня література, богословська та богослужбова

- література, філософія, психологія, етика та ін.) Режим доступу: <https://svichado.com/>
6. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка/ Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
 7. Інтернет-версія культурологічного часопису "Г". Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/>
 8. Веб-сторінка д.філос.н., завідувача відділу філософії культури, етики та естетики Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України Євгена Бистрицького. Режим доступу: <http://www.bystrytsky.org/>
 9. Електронна версія часопису "Філософська думка". Режим доступу: <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/about>
 10. Електронна версія журналу «Мультиверсум. Філософський альманах». Режим доступу: <http://multiversum.com.ua/index.php/journal/issue/view/19>
 11. Всеукраїнське фахове видання «Гілея: науковий вісник», збірник наукових праць Режим доступу: <http://www.gileya.org/>
 12. Електронні посібники з філософії. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/filosofiya/>
 13. Матеріали з філософії в Україні сьогодення. – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua/>
 14. Електронна бібліотека з філософії («філософія без меж»). – Режим доступу: http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/2

Наукові розробки співробітників кафедри:

1. Дубініна В. О. Формування герменевтичної парадигми в німецькій філософії XIX-XX ст. ...: моногр. Харків: Видавництво ФОП Панов А.М., 2020, 360с.
2. Смеляненко Г.Д., Абизова Л.В., Мозговий Л.І. Дубініна В. О. Філософія освіти і науки Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, аспірантів та викладачів філософських дисциплін.- Слов`янськ, 2019.- 365 с.
3. L. Abysova H. Yemelianenko V. Dubinina Philisophy of education and science Навчальний посібник (англ. мова), для студентів вищих навчальних закладів, факультету підготовки іноземних студентів.- Слов`янськ, 2019.- 209 с.
4. Leonid Mozgovoy, Volodymyr Fed, Vira Dubinina, Volodymyr Steshenko, Yuliia Butko, Viktoria Slabouz Alarmizm vs eschatology: conceptual analysis (on material of Ukrainian discourse), Журнал Wisdom, квартал Q.1. Vol. 22 No 2(2022): 2-2022. Armenia.-P.68-80. SCOPUS.
5. Дубініна В.О. Розвиток філософської герменевтики в контексті історичних поглядів та предметної теорії Алексіуса Майнонга, Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.-2021.-вип. 43.- Дрогобич.-С.29-41
6. Дубініна В.О. Герменевтична інтерпретація як порядок дискурсу,

7. Дубініна В.О. Між психологією, феноменологією, логікою та метафізикою, філософський доробок Алексіуса Майнонга. Аналітично-інформаційний журнал Схід.- травень-червень, 2020. Випуск 3 (167), Київ. – С. 11-15.

Питання до заліку

1. Витоки наукової медицини.
2. Філософські основи медицини як науки. Предмет медицини.
3. Філософська методологія як основа наукової медицини.
4. Специфіка понять і термінів в медицині.
5. Визначте специфіку сучасної медичинської науки.
6. Сутність доказової медицини як нової концепції охорони здоров'я.
7. Назвіть філософські та наукові засади в медицині.
8. Детермінізм як ключове поняття в медицині.
9. Назвіть основні методологічні проблеми етіології.
- 10.Що ви знаєте про філософію як методологію науки.
- 11.У чому сутність феномену філософського методу в сучасній науці.
- 12.Охарактеризуйте науку як інструмент цивілізованого розвитку.
- 13.Гносеологічні ідеї у феноменології.
- 14.Ірраціоналістична реакція на гносеологізм у філософії.
- 15.Діалектика як філософська основа медицини.
- 16.Основні категорії діалектики і проблеми детермінізму, цілісності та структурності в медицині.
- 17.Єдність чуттєвого і раціонального, логіки та інтуїції у пізнанні.
- 18.Поняття закону у філософії і медицині. Особливості прояву законів діалектики у медицині.
- 19.Всезагальний взаємозв'язок і взаємообумовленість явищ у медицині.
- 20.Принцип системності в науковому пізнанні.
- 21.Системний підхід як ключ до наукової медицини.
- 22.Специфічне та неспецифічне в медицині.
- 23.Структура та функція в медицині
- 24.Філософська картина світу та медицина.
- 25.Структура та особливості медичного знання.
- 26.Проблема матерії і свідомості у філософії та медицині.
- 27.Вклад медицини в розвиток філософської уяви про форми руху матерії, простору і часу.
- 28.Стилі наукової думки і медицина
- 29.Методи і прийоми пізнання в медицині.
- 30.Проблема пізнання в гносеології.
- 31.Когнітивна інформація в науковому пізнанні.
- 32.Гносеологічні витоки медичного пізнання.
- 33.Інтуїтивне пізнання в медицині
- 34.Гносеологія та клінічне мислення лікаря.

35. Специфіка медичного моделювання в пізнанні.
36. Філософія біопсихосоціальної сутності людини.
37. Норма в соціокультурному та медичному вимірі. Філософські аспекти норми та здоров'я.
38. Норма та патологія як гносеологічні категорії. Хвороба як патологічний процес.
39. Наукова раціональність та теорія медицини. Методологічні проблеми медичних наук.
40. Раціоналізм як основа наукового пізнання.
41. Проблема раціональності в медицині та фармації.
42. Наукова системність медичного знання.
43. Постановка проблеми та апріорно-апостеріорна природа розпізнавання.
44. Сутність та роль ідентифікації у розпізнаванні.
45. Роль діагностики в науковому пізнанні.
46. Етичні, філософські та психологічні основи діагностики.
47. Теорія пізнання і її значення для діагностики, лікування та профілактики захворювань.
48. Взаємодія медичного діагнозу та лікарської практики.
49. Гуманістичні аспекти лікарської діяльності.
50. Компоненти, рівня та етапи діагностики.
51. Кінцевий результат діагностичного пошуку.
52. Класифікація діагностик.
53. Умови побудови правильного клінічного діагнозу.
54. Предмет медицини та проблема медичного діагнозу.
55. Взаємозв'язок продуктивної та репродуктивної форм реальної діагностичної діяльності лікаря.
56. Об'єктивне та суб'єктивне в медичній діагностиці.
57. Типологія медичних знань: імовірнісні знання та діагностика.
58. Проблема істинності медичного діагнозу (класичне та сучасне тлумачення).
59. Об'єкт та суб'єкт пізнання в медичному діагнозі.
60. Епістемологічні проблеми сучасної медичної діагностики.
61. Діагностика та клінічний експеримент.
62. Соціальні проблеми покращання ефективності, діагностики в сучасній медицині.
63. Загальна природа розпізнавання захворювань.
64. Лікарський пошук та наукове дослідження.
65. Індивідуалізація нозологічного діагнозу.
66. Діагностика в контексті клінічної діяльності.
67. Структура лікарсько-діагностичної мети.
68. Основні етапи лікарської діагностики.
69. Сутність лікарського мислення.
70. Логічна культура лікаря.
71. Міркування як метод дискусійного мислення.
72. Роль понять у клінічному мисленні.

73. Зміст понять «хвороба» та «нозологічна форма».
74. Роль умовиводів в діагностичному мисленні.
75. Верифікація діагностичної гіпотези.
76. Алгоритми пояснення клінічних явищ.
77. Метод аналогії в діагностичному процесі.
78. Модельний експеримент у сучасній медицині.